

MAAPERÄN JA POHJAVEDEN SUOJELU YMPÄRISTÖLUVANVARAISISSA TOIMINNASSA

Maaperän ja pohjaveden suojelun huomioon ottaminen ympäristöluvuissa ei ole uusi asia. 1.9.2014 voimaan astuva uusi ympäristönsuojelulaki (527/2014) tuo kuitenkin mukanaan maaperän ja pohjaveden suojeluun liittyviä muutoksia, joihin sekä viranomaisten että toiminnanharjoittajien tulisi kiinnittää huomiota.

Muutoksien taustalla on teollisuuspäästädirektiivi (2010/75/EU), joka toimeenpannaan maaperän ja pohjaveden suojelun osalta uudessa ympäristönsuojelulaissa. Teollisuuspäästädirektiivissä korostetaan EU:n maaperänsuojelustrategian mukaisesti maaperän ja pohjaveden suojelun asemaa säätämällä mm. näitä koskevista yksityiskohtaisista lupavelvoitteista. Varsinaisena uutena instrumenttina direktiivissä on maaperän ja pohjaveden perustilan määrittäminen lupaa myönnettäessä tai ensimmäistä kertaa muutoksen jälkeen päivitettäessä sekä vaatimukset kunnostamisesta perustilaan tai riskiperusteisesti.

Tämän **muistion** tarkoituksena on selventää uuden ympäristönsuojelulain mukanaan tuomia maaperän ja pohjaveden suojeluun liittyviä muutoksia. Muistioon on koottu uuden YSL:in hieman hajallaan olevat maaperän ja pohjaveden suojelua koskevat ympäristöluvitukseen liittyvät pykälät. Pykälää on avattu uutta ympäristönsuojelulakia koskevan hallituksen esityksen (214/2013) perusteluja käyttäen ja niitä havainnollistaen.

Perustilan määrittämistarpeen arvioinnista ja määrittämisestä ollaan paraikaa laatimassa erillistä ympäristöministeriön kansallista ohjeistusta. Kansallinen ohje on laadittu komission antamaa ohjetta (2014/c 136/03) hyödyntäen.

Muistio on tarkoitettu viranomaisten ja toiminnanharjoittajien avuksi uuden ympäristönsuojelulain käyttöönottovaiheessa. Muistion tekstissä uuteen ympäristönsuojelulakiin viitataan nimikkeellä ”uusi YSL” ja 1.9.2014 saakka voimassa olevasta laista käytetään nimitystä ”vanha YSL”.

KESKEISET KÄSITTEET

Uuden YSL:in 5 §:ssä määritellään lain soveltamisen kannalta keskeisiä käsitteitä. Maaperän ja pohjaveden suojeluun näistä liittyvät erityisesti maaperän, pohjaveden ja pohjavesialueen määritelmät. **Pohjavedellä** tarkoitetaan maa- tai kallioperässä olevaa vettä. Määritelmä vastaa vesilaissa (587/2011) käytettyä määritelmää. **Maaperän** määritelmä sen sijaan on uusi ja se perustuu pitkälti EU:n komission maaperädirektiiviehdotuksen määritelmään. Maaperällä tarkoitetaan maankuoren ylintä kerrosta, joka on kallioperän ja maanpinnan välissä ja muodostuu irtomaalajeista, orgaanisesta aineksesta, huokosvedestä ja -ilmasta sekä eliöistä. Määritelmä on laaja ja osin päällekkäinen pohjavesimääritelmän

¹ Ympäristönsuojelulain toimeenpanoprojektin maaperä ja pohjavesi -alaryhmää on vetänyt ympäristöneuvos Anna-Maija Pajukallio ympäristöministeriöstä. Ryhmässä on ympäristöministeriön lisäksi ollut edustajia myös seuraavilta tahoilta: ELY-keskukset, aluehallintovirasto, Suomen ympäristökeskus, kemianteollisuus, öljyala, energiateollisuus, metsäteollisuus ja Golder Associates Oy.

kanssa. Tällä ei ole ympäristölupakäytännön kannalta merkitystä, sillä maaperän ja pohjavedensuojelua koskevat velvoitteet ovat niissä pitkälti yhteneviä. **Pohjavesialueella** tarkoitetaan geologisin perustein rajattavissa olevaa aluetta, jolla sijaitseva maaperän muodostuma tai kallioperän vyöhyke mahdollistaa merkittävän pohjaveden virtauksen tai vedenoton.

Uuden YSL:in 5 §:n yleisten määritelmien lisäksi uudessa laissa käytetään myös käsitteitä merkitykselliset vaaralliset aineet sekä maaperän ja pohjaveden perustilaselvitys. Merkitykselliset vaaralliset aineet on määritelty uuden YSL:in 66 §:ssä ja perustilaselvitystä on avattu uuden YSL:in 82 §:ssä.

Merkityksellisillä vaarallisilla aineilla tarkoitetaan laitosalueella olevia vaarallisia aineita, jotka saattavat aiheuttaa maaperän tai pohjaveden pilaantumista. Teollisuuspäästädirektiivin vaarallisen aineen määritelmä kattaa laajasti erilaisia EU:n asetuksen mukaisesti vaaralliseksi luokiteltuja aineita. Luokittelut perustuvat kemikaalituotevalvontaan. Käytännössä tunnetaan myös sellaisia vaarallisia aineita, joiden luokittelu on vielä kesken. Näistä syistä vaarallisen aineen käsitettä ei ole kytketty suoraan direktiivin määritelmään. Käytännössä merkityksellisiä vaarallisia aineita voisivat siten olla kaikki laitosalueella olevat vaaralliset aineet, joista voi aiheutua maaperän tai pohjaveden pilaantumista. Mahdollisuutta maaperän ja pohjaveden pilaantumiseen arvioidaan mm. vaarallisten aineiden käytön, ominaisuuksien, määrien ja pilaantumisriskin pohjalta. Tämä on ohjeistettu tarkemmin valmisteilla olevassa perustilaohjeessa.

Maaperän ja pohjaveden perustilaselvityksellä tarkoitetaan arviota laitosalueen (ja tarvittaessa sen vaikutusalueen) maaperän ja pohjaveden tilasta suhteessa merkityksellisiin vaarallisiin aineisiin. Myös perustilaselvityksen laatiminen on ohjeistettu tarkemmin valmisteilla olevassa perustilaselvitysohjeessa.

PILAAMISKIELLOT

Pilaamiskiellot ja ympäristölupa

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on sijoitettava niin, että siitä aiheutuvat pilaantumisvaikutukset voidaan mahdollisuuksien mukaan välttää. Ympäristönsuojelulakiin sisältyvät maaperää ja pohjavettä koskevat ehdottomat pilaamiskiellot sekä säännös eräistä meren pilaantumista aiheuttavista toimista. Ympäristölupaa ei saa myöntää, jos toiminnasta aiheutuu pilaamiskiellon vastainen seuraus, jota ei lupamääräyksiin ja niiden perusteella toteutettavilla riskinhallintatoimilla voida estää. Riskinhallintatoimien riittävyys arvioidaan tapauskohtaisesti.

Pilaamiskiellot ovat voimassa myönnetystä ympäristöluvasta huolimatta. Toimintaan myönnetty lupa ei siten anna oikeutta kiellon vastaiseen menettelyyn, vaikka viranomaisen ei olisikaan erikseen kieltänyt maaperän tai pohjaveden pilaamista taikka lupapäätöksen noudattaminen käytännössä johtaisi maaperän tai pohjaveden pilaantumiseen.

Maa-ainesluvan myöntäminen ei poista tarvetta arvioida toimintaa myös ympäristönsuojelulain maaperän tai pohjaveden pilaamiskieltojen tai luonnonsuojelulaista johtuvien kieltojen näkökulmasta. Silloinkin kun ympäristölupaa ei tarvita, toiminnan ympäristövaikutuksista saatetaan antaa maa-ainesluvassa määräyksiä.

Maaperän pilaamiskielto

Maaperän pilaamiskiellosta säädetään uuden YSL:n 16 §:ssä. Maaperän pilaamiskiellon mukaan maaperän laatua ei saa huonontaa jättämällä tai päästämällä sinne jätettä tai muuta ainetta, joka voi vaarantaa tai haitata ihmisen terveyttä tai ympäristöä, vähentää viihtyisyyttä tai muuten loukata

yksityistä tai yleistä etua. Maaperän pilaamiskieltoon aiemmin sisältyneet viittaukset organismeihin ja mikro-organismeihin on korvattu ilmaisulla ”eliöt”, joka kattaa tässä myös pieneliöt kuten bakteerit ja mikrobit sekä virukset.

Pohjaveden pilaamiskielto

Pohjaveden pilaamiskiellosta säädetään uuden YSL:n 17 §:ssä. Pohjaveden pilaamiskielto on pohjavesien suojelun kannalta keskeinen säädös, joka on säilytetty uudessa laissa pääosin ennallaan. Pilaamiskielto kattaa laajasti erilaiset pohjaveden laatuun vaikuttavat toimenpiteet niin pohjavesialueilla kuin niiden ulkopuolellakin. Myös pilaamiskieltoon on lisätty nimenomainen viittaus pieneliöihin, vastaavasti kuin maaperän pilaamiskiellossa. Mikrobit ovat käytännössä eräitä pohjaveden vaarallisimpia pilaajia, ja niiden päästäminen pohjaveteen on tähänkin asti katsottu kuuluvaksi pilaamiskiellon piiriin. Pohjaveden pilaamiskielto koskee myös tekopohjavettä.

Tärkeillä tai muilla vedenhankintakäyttöön soveltuvilla pohjavesialueilla pohjaveden laadun olennainen huonontuminen on kielletty riippumatta sen vaikutuksista yleiseen tai yksityiseen etuun. Pohjavesien luokittelun perusteista ja siihen liittyvästä menettelystä on tarkoitus säätää nykyistä täsmällisemmin laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä. Pohjavesialueiden luokituksella ei ole jatkossakaan itsenäistä oikeusvaikutusta. Toimintojen sallittavuus pohjavesialueilla ratkaistaisiin asianomaisessa ennakkovalvontamenettelyssä. Pohjavesialueita koskeva luokitus otettaisiin huomioon selvityksenä arvioitaessa muun lainsäädännön nojalla toimintojen sallittavuutta pohjavesialueella.

Pilaamiskielto kattaa lisäksi asetuksella erikseen kielletyn ympäristölle tai terveydelle vaarallisten aineiden päästämisen pohjaveteen. Valtioneuvoston asetuksella vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006), joka perustuu pohjavesidirektiivin (2006/118/EY) säännöksiin, on säädetty eräiden haitallisten aineiden päästämisestä pohjaveteen. Näiden aineiden osalta päästökielto on siten lähtökohtaisesti voimassa riippumatta siitä, aiheutuuko päästöstä seurauksia.

Jätteiden hyötykäyttö ja pilaamiskiellot

Maaperän ja pohjaveden pilaantumisen tarkastelu ovat keskeisiä tekijöitä jätteiden hyötykäyttökelpoisuutta arvioitaessa. Esimerkiksi jätteiden hyödyntämisen edistämiseksi säädetyssä valtioneuvoston asetuksessa eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (591/2006) on maaperän ja pohjaveden suojelu otettu huomioon muun muassa siten, että asetuksen mukaisesti hyödynnettävän jätteen sisältämät haitallisten aineiden pitoisuudet ja liukoisuudet eivät saa ylittää asetuksen liitteessä asetettuja raja-arvoja. Asetuksen raja-arvot ovat konservatiivisia eikä niitä ole tarkoitettu sellaisenaan sovellettaviksi ympäristöluvanvaraisen hyötykäytön lupaharkinnassa. Näin ollen ympäristöluvissa voidaan hyväksyä tapauskohtaisesti myös asetuksessa esitettyjä raja-arvoja korkeampia arvoja.

LUPAHARKINTA

Maaperän ja pohjaveden pilaantumisen ehkäisemistä koskevat lupamääräykset

Uuden YSL:in 52 §:ssä säädetään pilaantumisen ehkäisemiseksi ympäristöluvassa annettavista tarpeellisista määräyksistä. Pykälän kohdassa 5 edellytetään, aivan kuten vanhassa YSL:ssäkin, että luvassa on annettava tarpeelliset määräykset toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista, kuten alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä. Tämän lisäksi teollisuuspäästödirektiivin toimeenpanon myötä määräyksiä koskevaan luetteloon on lisätty uutena kohtana maaperän ja pohjaveden pilaantumisen ehkäisemistä koskevat määräykset (kohta 2), joita on täsmennetty 66 §:ssä suojelutoimien

tarkkailun ja maaperän ja pohjaveden tarkkailun osalta. Määräykset annetaan tarvittaessa tapauskohtaiseen arviointiin perustuen.

Lupamääräykset ovat tähänkin asti voineet sisältää määräyksiä maaperän ja pohjaveden pilaantumisen ehkäisemiseksi, joten kyse ei ole uudesta asiasta. Määräykset ovat koskeneet mm. kemikaalien käyttöä ja varastointia sekä riskinhallintaratkaisuja (kuten suojausrakenteita ja niiden valvontaa), pohjaveden tarkkailua ja maaperän ja pohjaveden pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen selvittämistä. Maaperän tarkkailuun liittyvät määräykset voivat koskea esim. ilmaveitteen hajapäästöjen tarkkailua, maaperän huokoskaasun tai huokosveden tarkkailua tai suojausrakenteiden tarkkailua. On huomattava, että pohjaveden laatua tarkkailemalla voidaan saada tietoa myös maaperän tilasta.

Esimerkkejä maaperän ja pohjaveden suojelua koskevista lupamääräyksistä on koottu mm. pienten ja keskisuurten laitosten ympäristölupapäätösten valmistelua koskevaan ympäristöhallinnon ohjeeseen (3/2007). Toiminnanharjoittajalta on toisinaan edellytetty ympäristöluvassa myös maaperän- ja pohjavedensuojelunäkökohdat sisältävää suunnitelmaa toiminnan lopettamiseksi.

Mikäli luvassa on määräyksiä maaperään ja pohjaveden kohdistuvien päästöjen ehkäisemiseksi toteutettavista toimista, tulee uuden YSL:in 66 §:n mukaan aina myös harkita näihin liittyvien tarkkailumääräysten tarvetta. Määräykset voivat koskea mm. suojausrakenteiden säännöllistä ylläpitoa, huoltoa ja tarkastuksia.

Uuden YSL:in 66 §:n mukaan luvassa tulee myös olla tarpeelliset määräykset määräajoin suoritettavasta maaperän ja pohjaveden tarkkailusta koskien merkityksellisiä vaarallisia aineita. Tarkkailun avulla varmistetaan, että maaperän ja pohjaveden suojelemiseksi annetut lupamääräykset ovat olleet riittäviä. **Tarkkailuvelvoite asetetaan maaperän ja pohjaveden pilaantumisriskiin perustuvan arvioinnin perusteella.** Vastaavasti myös tarkkailun aikaväli määriteltäisiin riskiperusteisesti. Arvioinnissa voidaan näin päätyä myös siihen, että tarkkailumääräysten antaminen ei ole tarpeen. **Käytännössä siis toiminnanharjoittaja perustelee tarkkailutarpeen ja tekee tästä esityksen viranomaiselle lupahakemuksessa.**

Pilaamisriskin arvioinnissa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne, eli miten merkityksellisiä vaarallisia aineita maaperään ja pohjaveden laitosalueella voi päästä; aineiden fysikaaliset, kemialliset ja toksiset ominaisuudet; alueen maaperä- ja pohjavesiolosuhteet; alueen ja sen lähiympäristön maankäyttö ja mahdolliset erityistoiminnot; kiinteistöjen rajat ja omistussuhteet; sijainti suhteessa pohjavesialueisiin, vedenottamoihin, yksityiskaivoihin ja herkkiin luontokohteisiin, sekä muut aineiden kulkeutumiseen, niille altistumiseen ja pilaantumisriskiin mahdollisesti vaikuttavat kohdekohtaiset tekijät.

Direktiivilaitoksia koskeva maaperän ja pohjaveden perustilaselvitys

Uuden YSL:in 82 §:n mukaan direktiivilaitoksen toiminnanharjoittajan on laadittava maaperän ja pohjaveden perustilaselvitys, jos laitoksen toiminnassa käytetään, varastoidaan tai tuotetaan, taikka muutoin syntyy merkityksellisiä vaarallisia aineita. Selvitysvaatimuksen edellytyksenä on näin ollen, että laitosalueella syystä tai toisesta on vaarallisia aineita, joihin liittyy pilaantumisriski. Selvitys on liitettävä lupahakemukseen.

Uuden YSL:in voimaan tullessa toiminnassa olleiden direktiivilaitosten velvollisuudesta laatia perustilaselvitys on lisäksi säädetty erikseen YSL:n 232 §:ssä. Näiden laitosten on toimitettava selvitys lupaviranomaiselle, kun lupa saatetaan uuden lain voimaantulon jälkeen ensimmäisen kerran ajan tasalle. Käytännössä perustilaselvityksen tarpeen laukaisee yleisimmin luvan tarkistamiseen tai olennaiseen muuttamiseen liittyvä tilanne.

Direktiivilaitoksia on tällä hetkellä noin 900, joista arviolta puoleen liittyy perustilaselvityksivaatimus. Lupaviranomaiset ovat jo vanhan YSL:n voimassaoloaikana tapauskohtaisesti edellyttäneet selvityksiä maaperän ja/tai pohjaveden tilasta ja voivat uuden YSL:n myötäkin siis edelleen tehdä näin. Selvitykset kuitenkin yleistyvät ja systematisoituvat uuden YSL:in myötä.

Perustilaselvityksessä on oltava tarvittavat tiedot, joiden perusteella voidaan määritellä maaperän ja pohjaveden tila määrällisen vertailun tekemiseksi toiminnan lopullisesti päättyessä. Lain mukaan perustilaselvityksessä on esitettävä:

1. tiedot toiminnan sijaintipaikan käytöstä selvityksen laatimishetkellä ja sitä aikaisemmin;
2. riittävät tiedot mittauksista, jotka kuvastavat maaperän ja pohjaveden tilaa perustilaselvityksen laatimisen ajankohtana;
3. 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen perusteella laadittu arvio maaperän ja pohjaveden tilasta alueella.

Perustilaselvityksen tulee kuvata riittävällä tarkkuudella maaperän ja pohjaveden tilaa perustilaselvityksen laatimisen ajankohtana. Selvitys voi perustua joko uusiin mittauksiin tai olemassa olevaan tietoon.

Maaperän ja pohjaveden tilan arvioinnissa perustilaselvitystä laadittaessa voidaan tukeutua valtioneuvoston asetukseen maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (214/2007), sekä arvioinnista ja kohdetutkimuksista annettuihin kansallisiin ohjeisiin. Perustilaselvityksen pohjaveden tilaa koskevassa arvioinnissa voidaan käyttää apuna myös vesienhoidon suunnittelun yhteydessä koottuja tietoja pohjaveteen kohdistuvista paineista/riskeistä sekä pohjavedessä todettujen haitallisten aineiden pitoisuuksista.

Maaperän ja pohjaveden pilaantumista on voinut tapahtua jo ennen perustilan määrittämistä. Perustilaselvityksessä voi siten selvitä myös sellainen maaperän tai pohjaveden pilaantuminen tai pilaantumisen leviämiskriisi, johon on tarpeen puuttua välittömästi. Tällaiseen pilaantumiseen sovelletaan pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamista koskevia 14 luvun säännöksiä. Tällöin ELY-keskus ja Helsingin kaupungin ja Turun kaupungin alueella kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee toiminnan-harjoittajan puhdistamista koskevan ilmoituksen osalta päätöksen. Poikkeustapauksissa puhdistaminen saattaa edellyttää ympäristölupaa.

TOIMINNAN LOPETTAMINEN

Yleiset säädökset toiminnan lopettamisesta

Uuden YSL:in toiminnan lopettamista koskeva yleispykälä 94 vastaa pitkälti vanhan YSL:in 90 §:ää.

Luvanvaraisen toiminnan päätyttyä toimintaa harjoittanut vastaa edelleen lupamääräysten tai valtioneuvoston asetuksella säädetyn yksilöidyn veloitteen mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi, samoin kuin toiminnan vaikutusten selvittämisestä ja tarkkailusta. Jos toiminnanharjoittajaa ei enää ole tai häntä ei tavoiteta ja lopetetun toiminnan ympäristövaikutusten valvomiseksi on tarpeen tarkkailla ympäristöä, tarkkailusta vastaa toiminta-alueen haltija.

Uuden YSL:in 170 §:n 1 momentin 2 kohdan **mukaan ympäristöluvan haltijan on ilmoitettava valvontaviranomaiselle toiminnan lopettamisesta**. Ilmoitus on tehtävä valtion valvontaviranomaiselle, jos ympäristöluvan on myöntänyt valtion ympäristölupaviranomainen, ja muutoin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Lupaviranomaiset ovat tehneet päätöksiä vanhan YSL:in 90 §:n mukaisista toiminnan harjoittajan laatimista toiminnan lopettamista koskevista suunnitelmista tai ilmoituksista. Ympäristöhallinnon ympäristölupapäätösten valmistelua koskevissa ohjeissa 3/2007 esitetään, että lupamääräyksissä tulee edellyttää suunnitelmaa toiminnan lopettamiseksi ja näitä onkin tapauskohtaisesti edellytetty. Käytännössä pilaantuneen maaperän puhdistamisesta on annettu päätöksissä vain yleisluonteisia määräyksiä ja puhdistustöiden osalta asian käsittely on usein ratkaistu ELY-keskuksessa vanhan YSL:in 78 §:n mukaisen pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevan ilmoituksen pohjalta. Uusi YSL ei tuo tähän käytäntöön muutoksia ja vastaavia päätöksiä voidaan edelleen antaa YSL:in 94 §:n mukaisesti. Niiden direktiivilaitosten osalta, joilta on edellytetty perustilaselvityksen laatimista, on kuitenkin säädetty erillisistä menettelyistä uuden YSL:in 95 §:ssä.

Jos ympäristölupa ei sisällä riittäviä määräyksiä toiminnan lopettamisen varalta, lupaviranomaisen on annettava tätä tarkoittavat määräykset eli lupaa voidaan toiminnan lopettamisvaiheessa tältä osin tarkentaa. Lupaviranomainen täydentää tällöin lupamääräyksiä uuden YSL:in 94 §:ssä kuvatun menettelyn mukaisesti joko toiminnanharjoittajan oman hakemuksen perusteella tai tietyin edellytyksin velvoittamalla toiminnanharjoittaja hakemaan luvan täydentämistä lopettamiseen liittyen.

Uuden YSL:in 94 §:n mukaan lupaviranomaisen täydentäessä hakemusta pykälässä tarkoitetulla tavalla asian käsittelyssä noudatetaan YSL 96 §:n menettelysäännöksiä. YSL 96 §:n mukaan valmistellessaan päätöstä asiassa viranomainen muun muassa pyytää tarpeelliset lausunnot ja varaa asianosaisille tilaisuuden tehdä muistutuksia ja muille tilaisuuden ilmaista mielipiteensä asiassa kuten varsinaisen lupamenettelyn yhteydessä. Lähtökohtaisesti täydennyshakemuksesta myös tiedotetaan kuten lupahakemuksesta, mutta tiedottaminen voi olla suppeampaa, esimerkiksi silloin, jos asia on merkitykseltään vähäinen. Viranomainen pitää hakemusasikirjat nähtävillä vähintään kuulutusajan, minkä lisäksi hakemuksesta tiedotetaan tietyin rajauksin internetissä.

Maaperää ja pohjavettä koskevat toimet direktiivilaitoksen toiminnan päättyessä

Direktiivilaitosten osalta uuteen YSL:in tarvittiin teollisuuspäästödirektiivin toimeenpanemiseksi oma säännöksensä liittyen maaperää ja pohjavettä koskeviin toimenpiteisiin toiminnan päättyessä. Säännös sijoitettiin uuden YSL:n 95 §:ään. Direktiivilaitoksia koskevan erillisen menettelyn tavoitteena on varmistaa se, ettei laitoksen nykyinen toiminta huononna maaperän ja pohjaveden laatua siitä, mitä se on ollut perustilaselvitystä laadittaessa. Uusi säännös koskee vain perustilaselvityksen jälkeen tapahtunutta pilaantumista ja ennen tätä tapahtuneeseen, direktiivilaitosten aiheuttamaan pilaantumiseen sovelletaan YSL:n 14 luvun puhdistamisvastuuta ja puhdistamistavoitteita koskevia säännöksiä, jotka ovat pysyneet vanhaan YSL:in verrattuna ennallaan.

Uuden YSL:in 95 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuudesta pilaantuneen alueen puhdistamiseen toiminnan lopettamisen yhteydessä. Toiminnan lopettamisella tarkoitetaan tässä yhteydessä ympäristölupaan perustuneen toiminnan lopettamista. Edellytyksenä säännöksen soveltamiselle ei siten ole kaiken teollisen tai tuotannollisen toiminnan lopettaminen alueella.

Jos direktiivilaitoksen on tullut laatia maaperän ja pohjaveden tilaa koskeva perustilaselvitys, toiminnanharjoittajan on toiminnan päättyessä arvioitava maaperän ja pohjaveden tilaa suhteessa perustilaan. Arviossa on erityisesti tarkasteltava merkityksellisiä vaarallisia aineita, ja siihen on sisällytettävä selvitys mahdollisista perustilan palauttamiseksi tarvittavista toimituksista.

Näytteenottoon sisältyvän epävarmuuden vuoksi maaperän ja pohjaveden tilassa mahdollisesti tapahtuneita vähäisiä muutoksia ei voida välttämättä luotettavasti määrittää, mistä syystä vertailun perustana on oltava huomattava muutos. Tämä tarkoittaa sellaista muutosta merkityksellisten aineiden pitoisuuksissa ja kokonaismäärissä, joka on näytteenotolla määrällisesti osoitettavissa. Toisaalta on tärkeä var-

mistaa, ettei muutoksesta aiheudu merkittävää haittaa tai riskiä ympäristölle, terveydelle tai ympäristön käyttöarvoille laitosalueella tai sen ulkopuolella. Jotta huomattava muutos toiminnan päättyessä voidaan luotettavasti osoittaa, näytteenoton tulisi pääsääntöisesti vastata perustilan selvittämisen yhteydessä suoritettua näytteenottoa. Huomattavan muutoksen määrittelystä ja sen osoittamisesta on päätettävä tapauskohtaisesti, ja asiaa tulisi pohtia jo perustilaselvityksen laatimisen yhteydessä.

Olosuhteet laitosalueella voivat perustilaa määritettäessä olla sellaisia, että todellista kuvaa erityisesti maaperän tilasta on käytännössä mahdotonta muodostaa, jolloin vaatimus perustilaan puhdistamisesta on hankala ja puhdistamisen osalta edetään käytännössä riskiperusteisesti. Tämä on hyvä todeta jo perustilaa määritettäessä.

Toiminnanharjoittaja toimittaa tekemänsä arvion valtion valvontaviranomaiselle tai, jos toimivalta perustilan palauttamista koskevista asioissa on siirretty kunnalle, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Viranomaisen tekee toiminnanharjoittajan toimittaman arvion pohjalta päätöksen siitä, edellytetäänkö toiminnanharjoittajalta toimenpiteitä perustilan palauttamiseksi. Toimenpiteiden osalta voidaan ottaa huomioon tekninen toteuttavuus. Tämä tarkoittaa käytännössä maaperän ja pohjaveden eri kunnostusvaihtoehtojen vertailua ja valintaa menetelmien edut, haasteet ja riskit huomioon ottaen. Esimerkiksi maa-ainesten kaivamiseen perustuvat menetelmät ovat usein suhteellisen nopeita ja luotettavia, mutta voivat aiheuttaa riskejä pysyville rakenteille tai edellyttää niiden purkamista. Pohjaveden puhdistaminen perustilaan lyhyessä ajassa taas saattaa olla käytännössä lähes mahdotonta menetelmästä riippumatta. Teknisen toteutettavuuden huomioon ottaminen saattaa siten edellyttää perustilan saavuttamista koskevien tavoitteiden osittaista tarkentamista, mikä ei kuitenkaan poista tai muuta toiminnanharjoittajalle asiassa kuuluvia vastuita ja kohteeseen saattaa jäädä esimerkiksi tarkkailuvelvoitteita.

Viranomaisen on annettava päätöksessään määräykset alueen perustilan palauttamiseksi tarvittavista toimista, jos maaperän tai pohjaveden tila toiminnan seurauksena eroaa huomattavasti perustilasta. Määräykset voivat koskea esimerkiksi pilaavien aineiden poistamista, vähentämistä, leviämisen estämistä tai hallitsemista sekä maa-aineksen hyödyntämistä. Tämä perustilan palauttamista koskeva viranomaisen päätös annetaan julkisanon jälkeen.

Käytännössä päätös perustilan palauttamisesta käsiteltäisiin siis samojen suuntaviivojen mukaisesti ja samassa viranomaisessa kuin 14 luvun mukaiset pilaantunutta maaperää ja pohjavettä koskevat asiat.

Jos perustilaselvitys on tehty luvan tarkistamisen yhteydessä, voi olla, että toiminnasta on jo ehtinyt aiheutua maaperän tai pohjaveden pilaantumista ennen perustilaselvitystä, eikä perustilaan puhdistaminen toiminnan lopettamisvaiheessa riitä poistamaan terveys- tai ympäristöriskiä. Tällöin puhdistaminen arvioidaan riskiperusteisesti uuden YSL:in 14 luvun mukaisesti. Tämä tarkoittaisi nykykäytännön mukaista riskiperusteista puhdistamista. Maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan yhtenä arvioinnissa huomioon otettavan tekijänä on pilaantuneeksi epäillyn alueen ja sen ympäristön tai pohjaveden nykyinen ja suunniteltu käyttötarkoitus. Maaperän pilaantuneisuutta voidaan arvioida eri tavoin luvanvaraisen toiminnan ollessa käynnissä kuin silloin, kun toiminta lopetetaan ja alueelle mahdollisesti suunnitellaan muuta käyttöä. Maankäyttötarkoitus voi vaikuttaa merkittävästi siihen, mihin tilaan maaperä on puhdistettava. Pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnissa on asetuksen mukaan otettava huomioon sekä nykyinen että suunniteltu tuleva käyttö. Esimerkiksi muutettaessa vanhaa teollisuusaluetta asuinkäyttöön on mahdollista katsoa, että myös maankäytön muutoksesta hyötyvän tulisi vastata osaltaan asuinkäytön aiheuttamasta lisäkunnostustarpeesta. Lainsäädännössä ei ole nimenomaisesti tällaisia tilanteita silmällä pitäen määritelty, kuka vastaa kustannuksista. Mahdollisissa entisten teollisuusalueiden kehittämistapauksessa lopulliset kustannusvastuukysymykset eivät kuulu ympäristönsuojelulainsäädännön alaan. Pohjaveden pilaantuneisuuden arvioinnissa alueen käyttötarkoituksella ei ole vastaavaa merkitystä.

Viranomaisen on julkaistava internetsivuillaan tieto direktiivilaitoksen toiminnan päättyessä toteuttamista maaperää ja pohjavettä koskevista toimista.

YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI (527/2014) - POIMINNAT MAAPERÄÄ JA POHJAVETTÄ KOSKEVISTA PYKÄLISTÄ

1 luku Yleiset säännökset

5 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 10) *maaperällä* maankuoren ylintä kerrosta, joka on kallioperän ja maanpinnan välissä ja muodostuu irtomaalajeista, orgaanisesta aineksesta, huokosvedestä ja -ilmasta sekä eliöistä;
- 11) *pohjavedellä* maa- tai kallioperässä olevaa vettä;
- 12) *pohjavesialueella* geologisin perustein rajattavissa olevaa aluetta, jolla sijaitseva maaperän muodostuma tai kallioperän vyöhyke mahdollistaa merkittävän pohjaveden virtauksen tai vedenoton;

2 luku Yleiset velvollisuudet, periaatteet ja kiellot

16 § Maaperän pilaamiskielto

Maahan ei saa jättää tai päästää jätettä tai muuta ainetta taikka eliöitä tai pieneliöitä siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edun loukkaus (*maaperän pilaamiskielto*).

17 § Pohjaveden pilaamiskielto

Ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että

- 1) tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua;
- 2) toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai
- 3) toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua (*pohjaveden pilaamiskielto*).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sellaisista 1 momentissa tarkoitetuista aineista, jotka ovat ympäristölle ja terveydelle vaarallisia ja joiden päästäminen suoraan tai epäsuorasti pohjaveteen on kielletty.

6 luku. Lupaharkinta ja lupamääräykset

49 § Luvan myöntämisen edellytykset

Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 1) terveysthaittaa;
- 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa;
- 3) 16—18 §:ssä kiellettyä seurausta;
- 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;
- 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasiutusta;
- 6) olennaista heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttala-alueella.

52 § Lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

Ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
- 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä;
- 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä;
- 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
- 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista;
- 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Jos 1 momentin mukaisilla määräyksillä muussa kuin teollisessa toiminnassa tai energiantuotannossa ei toiminnan luonteesta johtuen voida riittävästi ehkäistä tai vähentää ympäristöhaittoja, voidaan luvassa antaa tarpeelliset määräykset tuotantomäärästä, -energiasta tai tuotannossa käytettävästä ravinnosta.

Lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

66 § Maaperän ja pohjaveden suojelua koskevat määräykset

Luvanvaraisen toiminnan harjoittajan on huolehdittava maaperään ja pohjaveteen kohdistuvien päästöjen ehkäisemiseksi toteutettujen toimien, kuten rakenteiden säännöllisestä ylläpidosta, huollosta ja tarkastuksista. Luvassa on annettava tätä koskevat tarpeelliset määräykset.

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava määräajoin suoritettavasta maaperän ja pohjaveden tarkkailusta ottaen huomioon sellaiset laitosalueella olevat vaaralliset aineet, jotka saattavat aiheuttaa maaperän tai pohjaveden pilaantumista (*merkitykselliset vaaralliset aineet*). Pilaantumisriskin järjestelmällisen arvioinnin perusteella luvassa annetaan tarpeelliset määräykset tarkkailusta ja määräajoin toteutettavan tarkkailun aikavälistä.

7 luku. Direktiivilaitoksen lupaharkinta

82 § Maaperän ja pohjaveden perustilaselvitys

Jos direktiivilaitoksen toiminnassa käytetään, varastoidaan tai tuotetaan, taikka muutoin syntyy 66 §:ssä tarkoitettuja merkityksellisiä vaarallisia aineita, toiminnanharjoittajan on laadittava maaperän ja pohjaveden perustilaselvitys. Selvitys on liitettävä lupahakemukseen.

Perustilaselvityksessä on oltava merkityksellisten vaarallisten aineiden aiheuttamaa maaperän ja pohjaveden pilaantumista koskevat tiedot, joiden perusteella voidaan määritellä maaperän ja pohjaveden tila vertailun tekemiseksi niiden tilasta toiminnan päättyessä. Perustilaselvityksessä on esitettävä:

- 1) tiedot toiminnan sijaintipaikan käytöstä selvityksen laatimishetkellä ja sitä aikaisemmin;
- 2) riittävät tiedot mittauksista, jotka kuvastavat maaperän ja pohjaveden tilaa perustilaselvityksen laatimisen ajankohtana;
- 3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen perusteella laadittu arvio maaperän ja pohjaveden tilasta alueella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä perustilaselvitykseen sisällytettävistä tiedoista.

9 luku Luvan voimassaolo ja muuttaminen sekä toiminnan lopettaminen

94 § Toiminnan lopettaminen

Luvanvaraisen toiminnan ja 116 §:n 1 momentissa tarkoitetun rekisteröitävän toiminnan päätyttyä toimintaa harjoittanut vastaa edelleen lupamääräysten tai valtioneuvoston asetuksella säädetyn yksilöidyn veloitteen mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi, samoin kuin toiminnan vaikutusten selvittämisestä ja tarkkailusta.

Jos toiminnanharjoittajaa ei enää ole tai häntä ei tavoiteta ja lopetetun toiminnan ympäristövaikutusten valvomiseksi on tarpeen tarkkailla ympäristöä, tarkkailusta vastaa toiminta-alueen haltija.

Jos ympäristölupa ei sisällä riittäviä määräyksiä toiminnan lopettamisen varalta, lupaviranomaisen on annettava tätä tarkoittavat määräykset. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä 96 §:ssä säädetään.

95 § Maaperää ja pohjavettä koskevat toimet direktiivilaitoksen toiminnan päättyessä

Jos direktiivilaitoksen toimintaan liittyen on tullut laatia 82 §:ssä tarkoitettu maaperän ja pohjaveden tilaa koskeva perustilaselvitys, toiminnanharjoittajan on mainituksessa pykälässä tarkoitetun toiminnan päättyessä arvioitava maaperän ja pohjaveden tilaa suhteessa perustilaan. Arviossa on erityisesti tarkasteltava 66 §:ssä tarkoitettuja merkityksellisiä vaarallisia aineita, ja siihen on sisällytettävä selvitys mahdollisista perustilan palauttamiseksi tarvittavista toimista. Arvio on toimitettava valtion valvontaviranomaiselle tai, jos toimivalta perustilan palauttamista koskevissa asioissa on siirretty 4 momentin mukaisesti, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Viranomaisen tekee arvion johdosta päätöksen, jossa on annettava määräykset perustilan palauttamiseksi tarvittavista toimista, jos maaperän tai pohjaveden tila toiminnan seurauksena eroaa huomattavasti perustilasta. Toimien tekninen toteutettavuus voidaan tällöin ottaa huomioon. Määräykset voivat koskea esimerkiksi pilaavien aineiden poistamista, vähentämistä, leviämisen estämistä tai hallitsemista sekä maa-aineksen hyödyntämistä. Päätös anne-

taan julkipanon jälkeen, ja siitä on tiedotettava siten kuin 84 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja 85 §:ssä päätöksestä tiedottamisesta.

Jos perustilaa ei ole selvitetty tai alueesta perustilassa voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, alueen pilaantuneisuus on selvitettävä ja pilaantunut alue on puhdistettava siten kuin 14 luvussa säädetään.

Viranomaisen on julkaistava internetsivuillaan tieto maaperää ja pohjavettä koskevista toimista, jotka direktiivilaitos on toimintansa päättyessä toteuttanut.

Ympäristöministeriö voi kunnan hakemuksesta ja kuultuaan valtion valvontaviranomaista ja valtion ympäristölupaviranomaista päättää, että perustilan palauttamista koskevissa asioissa toimivaltaisena viranomaisena toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Toimivalta voidaan siirtää määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöstä voidaan muuttaa, jos toimivallan siirtämisen edellytyksiä ei enää ole. Toimivallan siirron edellytyksistä, siinä noudatettavasta menettelystä ja asioiden käsittelystä siirtymävaiheessa noudatetaan, mitä 138 §:ssä säädetään.

96 § *Hallintomenettely eräissä asioissa*

Jos tässä laissa säädetään asian käsittelyssä noudatettavaksi tämän pykälän säännöksiä, asian käsittelyssä on sovellettava, mitä:

- 1) 40 §:ssä säädetään hakemuksen täydentämisestä;
- 2) 42 §:ssä säädetään lausunnon pyytämisestä valvontaviranomaiselta ja muilta 42 §:n mukaisilta tahoilta, jos se on tarpeen asian riittäväksi selvittämiseksi tai lausunnonantajan edustaman yleisen edun valvomiseksi;
- 3) 43 §:ssä säädetään asianosaisten kuulemisesta;
- 4) 44 §:ssä säädetään hakemuksesta tiedottamisesta, jollei asia ole merkitykseltään niin vähäinen tai asian laatu sellainen, että tieto hakemuksesta voidaan antaa asianosaisille muulla tavoin; jos asia ei vaikuta muuhun kuin hakijan oikeuteen tai etuun, tiedottamista ei tarvita;
- 5) 83 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä;
- 6) 84 §:ssä säädetään päätöksen antamisesta;
- 7) 85 §:n 1 momentissa säädetään päätöksen lähettamisestä ja päätöksestä ilmoittamisesta;
- 8) 85 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään päätöksen julkaisemisesta, jollei asia ole merkitykseltään niin vähäinen tai asian laatu sellainen, että tieto päätöksestä voidaan antaa asianosaisille muulla tavoin; jos asia ei vaikuta muuhun kuin hakijan oikeuteen tai etuun, tiedottamista ei tarvita.

Asian vireilletulosta ja päätöksestä on kuitenkin aina tiedotettava 44 ja 85 §:n mukaisesti, jos asia koskee:

- 1) päästötasoja lievempien raja-arvojen määrittämisestä 78 §:n nojalla,
- 2) direktiivilaitoksen luvan muuttamisesta 89 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Jollei asian luonne huomioon ottaen asianosaisen oikeutta tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja yleisön oikeutta osallistua elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon voida riittävästi turvata 1 ja 2 momentin säännöksiä soveltamalla, asian käsittelyssä on kuitenkin sovellettava, mitä 5 luvussa säädetään lupamenettelystä ja 8 luvussa lupapäätöksestä.

14 luku Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistaminen

133 § Maaperän ja pohjaveden puhdistamisvelvollisuus

Se, jonka toiminnasta on aiheutunut maaperän tai pohjaveden pilaantumista, on velvollinen puhdistamaan pilaantuneen maaperän ja pohjaveden (*pilaantunut alue*) siihen tilaan, ettei siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jos maaperän pilaantumisen aiheuttajaa ei saada selville tai täyttämään puhdistamisvelvollisuuttaan, ja jos pilaantuminen on tapahtunut alueen haltijan suostumuksella tai hän on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää alueen tila sitä hankkiessaan, on alueen haltijan puhdistettava alueen maaperä siltä osin kuin se ei ole ilmeisen kohtuutonta. Alueen haltija vastaa samoin edellytyksin myös pilaantuneen pohjaveden puhdistamisesta, jos pilaantuminen on johtunut kyseisen alueen maaperän pilaantumisesta.

Jollei pilaantuneen alueen haltijaa voida velvoittaa puhdistamaan pilaantunutta maaperää, kunnan on selvitetävä maaperän puhdistamistarve ja puhdistettava maaperä.

134 § Velvollisuus ilmoittaa pilaantumisen vaarasta

Jos maaperään tai pohjaveteen on päässyt jätettä tai muuta ainetta, joka saattaa aiheuttaa pilaantumista, on aiheuttajan välittömästi ilmoitettava siitä valvontaviranomaiselle.

135 § Selvitysvelvollisuus ja puhdistamistarpeen arviointi

Jos on aihetta epäillä maaperän tai pohjaveden pilaantumista, puhdistamisesta 133 §:n mukaan vastuussa olevan on selvitetävä alueen pilaantuneisuus ja puhdistamistarve. Selvitys on toimitettava valtion valvontaviranomaiselle.

Jos puhdistamisesta vastuussa oleva ei huolehdi 1 momentin mukaisesta selvitysvelvollisuudestaan, valtion valvontaviranomainen voi määrätä puhdistamisesta vastuussa olevan täyttämään velvollisuutensa. Määräys annetaan noudattaen, mitä 18 luvussa säädetään.

Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamistarpeen arvioinnissa on otettava huomioon pilaantuneen alueen, sen ympäristön ja pohjaveden nykyinen tai tuleva käyttö sekä pilaantumisesta terveydelle tai ympäristölle mahdollisesti aiheutuva vaara tai haitta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eri maankäyttötarkoitukset huomioon ottaen suurimmista sallituista maaperässä olevien haitallisten aineiden pitoisuuksista sekä haitallisten aineiden pitoisuuksista pilaantuneisuuden ja puhdistamistarpeen arvioimiseksi.

136 § Päätös pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta

Maaperän ja pohjaveden puhdistamiseen pilaantuneella alueella sekä puhdistamisen yhteydessä kaivetun maa-aineksen hyödyntämiseen kaivualueella tai poistamiseen toimitettavaksi muualla käsiteltäväksi voidaan ryhtyä tekemällä siitä ilmoitus valtion valvontaviranomaiselle, jos puhdistaminen ei 4 luvun nojalla edellytä ympäristölupaa. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 45 vuorokautta ennen puhdistamisen kannalta olennaisen työvaiheen aloittamista.

Valtion valvontaviranomainen tarkastaa ilmoituksen ja tekee sen johdosta päätöksen. Päätöksessä on annettava tarvittavat määräykset pilaantuneen alueen puhdistamisesta, puhdistamisen tavoitteista ja maa-aineksen hyödyn-

tämisestä sekä tarkkailusta. Pilaantuneen alueen puhdistamisen on katettava toimet, jotka ovat tarpeen pilaavien aineiden poistamiseksi, vähentämiseksi, leviämisen estämiseksi tai hallitsemiseksi. Päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja siitä on tiedotettava siten kuin 84 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja 85 §:ssä päätöksestä tiedottamisesta.

Ilmoituksesta ja sen johdosta tehtävästä päätöksestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös pilaantuneen maa-aineksen käsittelystä ja eristämisestä, puhdistamisen teknisistä vaatimuksista sekä tarkkailusta ja valvonnasta.

137 § Puhdistamisesta määrääminen

Valtion valvontaviranomaisen on määrättävä pilaantuneen maaperän tai pohjaveden puhdistamisesta, jollei puhdistamisesta 133 §:n mukaan vastuussa oleva ryhdy siihen. Määräys annetaan noudattaen, mitä 18 luvussa säädetään.

Viranomaisen voi 1 momentissa tarkoitetussa päätöksessään samalla määrätä muista tarpeellisista toimista, joihin on ryhdyttävä ympäristön tilan palauttamiseksi ennalleen tai aiheutuneen haitan vähentämiseksi tai poistamiseksi. Jos pohjavesi on merkittävästi pilaantunut, viranomaisen on määrättävä puhdistamisesta vastuussa oleva ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimiin.

138 § Toimivallan siirto kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle

Ympäristöministeriö voi kunnan hakemuksesta ja kuultuaan valtion valvontaviranomaista ja valtion ympäristölupaviranomaista päättää, että pilaantunutta maaperää ja pohjavettä koskevissa tässä luvussa tarkoitetuissa asioissa, lukuun ottamatta 133 §:n 3 momenttia, toimivaltaisena viranomaisena toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Edellytyksenä toimivallan siirtämiselle on, että kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on riittävä asiantuntemus tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi ja toimivallan siirrolla voidaan parantaa toiminnan tehokkuutta tai aikaansaada tasapainoinen työnjako viranomaisten kesken. Ennen toimivallan siirtoa koskevan päätöksen tekemistä valtion valvontaviranomaisessa vireille tulleet asiat käsitellään loppuun valtion valvontaviranomaisessa.

Toimivalta voidaan siirtää määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöstä voidaan muuttaa, jos toimivallan siirtämisen edellytyksiä ei enää ole. Ennen toimivallan siirtoa koskevan määräajan päättymistä tai ennen toimivaltaa koskevan päätöksen muuttamista kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa vireille tulleet asiat käsitellään loppuun kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa.

139 § Selontekovelvollisuus maa-alueen luovutuksen yhteydessä

Maa-alueen luovuttajan tai vuokraajan on esitettävä uudelle omistajalle tai haltijalle käytettävissä olevat tiedot alueella harjoitetusta toiminnasta sekä jätteistä tai aineista, jotka saattavat aiheuttaa tai ovat aiheuttaneet maaperän tai pohjaveden pilaantumista, sekä alueella mahdollisesti tehdyistä tutkimuksista tai puhdistustoimenpiteistä.

Luku 21 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset*232 § Direktiivilaitokset*

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevan direktiivilaitoksen, jonka pääasiallista toimintaa koskevat päätelmät ovat tulleet voimaan ennen tämän lain voimaantuloa, toiminnanharjoittajan on tehtävä 80 §:n 2 momentissa tarkoitettu selvitys kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta, jos laitoksen pääasiallinen toiminta on lasin valmistus, raudan ja teräksen tuotanto, sementin, kalkin ja magnesiumoksidin tuotanto tai vuotien ja nahkojen parkitus, ja muutoin vuoden kuluessa lain voimaantulosta ja haettava tarvittaessa luvan tarkistamista 81 §:n mukaisesti.

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevan direktiivilaitoksen toiminnanharjoittajan on laadittava 82 §:ssä tarkoitettu perustilaselvitys viimeistään, kun:

- 1) toiminnan olennaiseen muuttamiseen haetaan lupaa 29 §:n perusteella;
- 2) lupaa tai lupamääräyksiä tarkistetaan 71 tai 81 §:n perusteella; tai
- 3) lupaa muutetaan 89 §:n perusteella.

Suuren polttolaitoksen ja jätteen rinnakkaispolttolaitoksen toiminnanharjoittajaan sovelletaan 2 momentissa säädettyä vasta 31 päivän lokakuuta 2014 jälkeen.